

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

4 de Iuribus & vtilitatibus dominicæ potestatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

De iuribus & utilitatibus dominicæ potestatis.

CAP. 4.

- 1 Dominica potestas ius necis habebat & vite, in seruos.
- 2 In seruis seuire sine causa prohibetur.
- 3 Vmbriæ matrona relegata, ob leuissimas causas ancillam atrocissime tractans, eod.
- 4 Seruorum insolentia non seruandum.
- 5 Serui castigandi, sed sine contumelia.
- 6 Chioseruis emittis primum vsu, & vindicta diuina in illos, quod seruos pessundarent.
- 7 Seruorum iniuria audienda quoque legibus humanis, & diuinis.
- 8 Seruus quisque querit, acquirit domino.
- 9 Seruus communis vsufructuario, & proprietario que querat.
- 10 Seruus quid vsuario suo acquirat.
- 11 Seruus communis pluribus pro indiuiso, quantum cuique querat.

1 Quid autem accedat ꝑ utilitatis hominibus ex illa dominica potestate, ne tractatio diuidatur a personarum distinctione, paucis explico, antequam progrediar ad aliam distinctionem, quæ ex seruis manumissis nascitur. Prior itaque inde colligitur utilitas, vt que iam haberet, posset in seruos ex arbitrio seuire, iustitiamque necis in illos esset, vt paulo ante meminimus. ¶ Fuit ꝑ tamen potestas hæc iure postea restituta & temperata, cum reipub. interfuit, ne quis re sua male vtatur: & dominorum quoque, ne auxiliu seruis contra illorum seuitam denegetur, l. 1. & 2. de iis qui sunt sui vel alieni iur. in P. §. in potestate, §. sed & maior asperitas, eo. ap. Iustinia. Et ex constitutione Pii Cælaris statutum, vt qui sine causa seruum suum occidisset, eadem pena puniretur, ac qui alienum necasset. Cum causa, vt in facinore deprehensum, in quo occidere fontem permittatur, licet, Marcell. l. 96. de verb. obl. lib. 45. P. ii. i. vel sine dolo malo eundem castigando, non adhibitis tormentis vel modis, qui inferunt directo mortem: tunc enim reus homicidii esset, l. 1. de emen. seruo. lib. 9. C. tit. 14. Adrianus Cælar seruos a dominis occidi vetuit, eosque iussit damnari per iudices, si digni essent, Spartian. in Adriano. ¶ Plato, ꝑ lib. 6. de legi. castigandos quidem dicit esse seruos, ne nimium desidiis reddantur: sed sine contumelia, ne in iracundiam efferantur. ¶ Scribit ꝑ Athenæus, lib. 6. de iur. c. 6. in Chios, qui primi inter Græcos seruis emittis vsi sunt, nomen iratum, quod seruorum barbarorum honorem pessundarent: atq; in eius rei vltionem a Mithridate captos, suorum seruorum seruituti mancipatos. ¶ Sanctumque, ꝑ vt seruorum quoque iniuria audirentur, apud Moscovitas, si dominus seruum suum, aut accommodatum, non bene tractat, fit quodammodo infamis apud alios, nec posthac alios famulos assequi potest, Sigism. Lib. Bar. in commen. rer. Moscovit. Iure diuino, qui percussit seruum vel ancillam virga, & mortui fuerint in manibus eius, criminis reus erit: sin autem in vno die vel duobus superuixerit, non subiacebit pœnæ, quia pecunia illius est, Exod. cap. 21. ¶ Secundum ꝑ ius dominicæ potestatis, vt que acquirit seruos, domino querat §. in potestate, de iis qui sunt sui vel alieni iur. l. 1. §. i. eod. tit. in P. §. per quas perso. nob. acq. l. placet, de acqui. hered. ¶ Cum ꝑ autem idem seruos, duorum & diuersorum dominorum seruus est, puta proprietate vnus, vsufructu alterius, §. constituitur, de vsufr. vel vsu. per seruum vsufructuario eius queruntur ea tantum, quæ ex operis eius & re vsufructuarii veniunt: quod autem extra has duas causas accedit seruo, veluti legatum, hereditas, & id genus, domino proprietatis queruntur, §. 1. §. de his. per quas perso. nob. acquir. Sunt autem operæ in fructu, qui pertinent ad possidentem, l. 3. & 4. de oper. seruo. Id ipsum in libero homine seu famulo, & seruo alieno, qui bona fide seruit, intelligendum est. §. idem per quas perso. nob. acq. l. liber homo, de acq. rer. domin. in P. §. item per liber. hom. per quas perso. nob. acq. ¶ In ꝑ seruo autem, cuius tantum relictus est vsus, controuersum est, quid per eum vsuario queratur. Puto

tamen & operas ei deberi, quod operis legatis vsus relictus cõsecratur, l. operis, de oper. seruo. P. Ita tamen, vt eis ipse vtatur: non tamen locet, nec extra res suas vtatur, l. per seruum, de vsu & habita. l. plenum, §. fin. eod. tit. Sicut inter vsufructum & fructum hoc interest, quod in vsufructu & fructus percipiuntur, l. vsufructus res, de vsufr. in P. vsus autem sine fructu sit, l. per seruum vsuarii, §. 1. & l. 1. & 2. de vsu & habita. Et ad vsu quotidianum vsus rerum datur, non autem vt vsufructus compendio sint, locarive possint, §. 1. de vsu & habita. apud Iustinia. Sicuti necis qui vsufructum habet, de proprietate disponere potest: quia ius vtendi fruendi est, salua rerum substantia, §. 1. de vsufr. l. 1. P. eod. ¶ Quod ꝑ si seruos plurium dominorum sit pro indiuiso & eodem iure, quæ querit, generaliter omnibus æque acquirit: nisi vni ex illis specialiter, veluti stipulatione acquirat, nam non ius, de quibus non meminit, sed nominato in stipulatione acquiritur, §. fin. per quas perso. nob. acq. vel ei, cuius solius iussus præcedat, §. fin. de stip. seruo. l. si communis seruus, cum 4. ll. seq. eod. P.

¶ Tertia ꝑ utilitas potestatis est domino, vt seruum si velit etiam inuitum habeat heredem necessarium, §. seruus enim, de hered. instituen. §. necessarius, de here. qual. & diff. §. 1. qui & ex quibus cau. manumit. non poss.

Quibus modis Serui liberentur a dominica potestate. Cap. 5.

- 1 Serui liberantur a potestate dominicæ volentibus, vel inuitis dominis: volentibus manumissione iudiciali, testamentaria, legitima, voluntate alia.
- 2 Manumissio quid.
- 3 Legitimus actus manumissio, & a quibus fiat, & 4.
- 4 Manumissio in fraudem creditoris quando fiat.
- 5 Vindicta quomodo fiebat manumissio, & coram quibus iudicibus.
- 6 Vindicta manumissio unde habuit originem.
- 7 Manumissiones quare consules faciebant Calendis Ianuariis.
- 8 Alapa infigebatur in manumissione manumissis. Circumductiones & versiones in manumissionibus interveniebant, eod.
- 9 Rapismata & solemnia manumissionis aliquando obseruata in emancipatione liberorum.
- 10 Manumittebantur & serui in ade sacra.
- 11 Manumissio testamentaria.
- 12 Lex Furia Caninia de manumissionibus seruorum, quæ, & quando sublata.
- 13 Libertates testamento & codicillis libere ex voluntate relinquere seruis possunt.
- 14 Orcinus liberatus, seu Charoniatus quis dicatur.
- 15 Statuliberi qui.
- 16 Manumittere quis possit, & quo testamento.
- 17 Manumitti potest seruus absens quomodo per epistolam.
- 18 Serui pileati incedentes cum cadanere defuncti, liberi, & pro manumissis.
- 19 Pileum in signe liberati capite vaso, eod.
- 20 Manumittendi alii modi, redditio instrumenti seruitutis, affirmatio filii, ancillam iungendo libero.
- 21 Libertas a seruo præscribitur, & si seruus fiat clericus, vel monachus tacente domino.
- 22 Serui manumittuntur vniuersitatis vel collegii eo modo, quo priuatorum.

Liberatio a potestate ꝑ dominica contingit seruis vel voluntate dominorum, vel illis inuitis: volentibus sit, vel manumissione iudiciali, vel testamentaria, vel alia legitima voluntate, vide Cic. in Topic. ¶ Manumissio, ꝑ est actus legitimus, quo quis exit dominicam potestatem: nam quandiu quis in seruitute est, manui & potestati suppositus est, manumissus liberatur a potestate, quasi e manu missus dicitur, Isidor. lib. 19. Etym. c. 4. Vbi enim iure gentium seruitus inuadit genus humanum, lectum est beneficium manumissionis, hæc in l. manumissiones, 4. de iust. & iur. lib. 1. P. tit. 1. §. 1. de liberti. apud Iustin. ¶ Legitimus ꝑ porro actus dicitur, quia ea fieri debet secundum legum præscripta, argum. l. legitima, de pactis, in P. Nec tenet si fiat lege prohibente, veluti si a minore viginti annorum, l. 1. de manumissio. in P. exceptis iustis causis manumissionis probatis apud consilium, quæ a Iustiano numerantur, in §. eadem lege. Etia. Sentia, qui & ex quib. caus. manum. non poss. Item in l. si minor, cum l. seq. vsque ad l. apud, de manum. in P. impedit enim in aliis legis auctoritas, ne aduersus eam quis voti